

Innledning til debatt om tospråklighet og krysskulturell kompetanse som ressurs i utenrikspolitikken, Tromsø 27.5.08, Eiler Fleischer, Refleks-prosjektet

Punkter for innledningen:

Jeg er her på vegne av UD's Refleks-prosjekt som har mandat fra Utenriksministeren for uavhengig tenkning.

1. Refleks er utenriksminister Støres initiativ. Viktige bestanddeler er åpenhet og debatt, utredninger og stortingsmelding

Norsk utenrikspolitikk er ikke "UD's utenrikspolitikk", men Norges utenrikspolitikk, inklusive regionale aktører, viktig f.eks. i Barentssamarbeidet og i nordområdepolitikken.

2. Et av temaene er mangfold, identitet og utenrikspolitikk

- kapittel i grunnlagsrapport om norsk utenrikspolitikk som utgis i august
- - 20 innspill fra fagfolk og debattanter,
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/kampanjer/refleks/innspill/identitet.html?id=491453>
- rundebord mellom utenriksministeren og nordmenn med innvandrerbakgrunn og åpent møte om mangfold og utenrikspolitikk

Utenriksministeren ser dette som svært viktige spørsmål. "Det nye norske vi" – et større "vi" som favner om mangfoldet, som også er viktig i utenrikspolitikken. Utenrikspolitikken bør involvere og representere alle. Ikke fordi det er politisk korrekt, men fordi det er i vår interesse – i alles interesse.

3. Grensene mellom innenriks- og utenrikspolitikk viskes ut med globaliseringen, samfunn flettes inn i hverandre, stadig dypere og bredere. Migrasjon, herunder arbeidsinnvandring, er en del av dette, bidrar til mangfold, mindre ensartede samfunn, gir nye tilknytningspunkter, identiteter og tilhørigheter.

Dette kan ikke "stoppes", heller legge til rette for møteplasser, arenaer – som denne.

4. Den såkalte innvandrerbefolkningen (dvs født i utlandet eller av to utenlandskfødte foreldre) i Norge har økt fra 3-9 % siden 80-tallet. Totalt 415 000 med innvandrerbakgrunn i Norge. I Oslo 25 %. Svært ujevn spredning og stor konsentrasjon. Og svært mangfoldig. F.eks russiske og polske arbeidsinnvandrere, somaliske flyktninger. De største gruppene er personer med bakgrunn fra Pakistan, Sverige, Irak, Somalia, Danmark, Polen og Vietnam.

Gruppen av personer med russisk bakgrunn er mindre, men av stor betydning, særlig her i nord. Femtende største gruppe, noe over 10.000 personer, de fleste første generasjonsinnvandrere.

5. Så hva er Utenriksministeren opptatt av, og hva fokuserer vi på i Refleks-prosjektet?

Mange eksempler på at betydningen av identitet øker med globaliseringen.

- Hva er koblingene mellom identitet og globalisering?

- Hva er betydningen av identitet for utenrikspolitikken – når ny transnasjonal dynamikk visker ut skillet mellom innenriks- og utenrikspolitik?
- Hva består norske interesser i her, og hvordan kan norsk utenrikspolitikk utnytte muligheter og dempe motsetninger knyttet til religiøse og nasjonale identiteter i Norge og internasjonalt?
- Hvordan bør og kan personer med innvandrerbakgrunn involveres i norsk utenrikspolitikk?

Mangfold øker med globaliseringen. Dette er fruktbart og en forutsetning for fremtidig norsk velferd. (Behov for økt arbeidsinnvandring, behov for å tiltrekke oss næringsvirksomhet).

Mye av dette handler om andre spørsmål enn det som er hovedfokus i debatten her idag (religiøst baserte konflikter som karikaturesaken, muslimers forhold til et verdslig/sekulært norsk samfunn...) Men mye er også relevant i denne debatten. Særlig:

6. Hvordan ville det være mulig å tro at vi har råd til ikke å gjøre bruk av all den kompetanse og erfaring som finnes blant nordmenn med flerkulturell/innvandrerbakgrunn? F.eks. høykvalifiserte russiske innvandrere. Det være seg språklig, kulturell, kjennskap til andre samfunn eller faglig kompetanse på spesifikke områder? Dette er viktig i det norske samfunnet generelt, men også utenrikspolitisk/i forholdet til andre land.

Derfor involvere. Ikke bare UD/utenriktjenesten, men norske myndigheter sentralt, regionalt, lokalt og andre aktører som har aktiviteter mot ulandet.

7. Det er opplagt at tospråklige (eller flerspråklige) med kulturell kompetanse fra to land – og fra møtet mellom to lands kulturer, ikke minst – har mye å bidra med. Kompetansen fra møter mellom kulturer er en ressurs som kan brukes langt bredere enn bare i samkvemet med det landet den tospråklige har bakgrunn fra.

Personer med slik kompetanse kan helt klart bidra til tillitsskaping, brobygging, konfliktforebygging mm. Dette er noe UD bør ta tak i i utenrikspolitikken, utviklingspolitikken, fred og forsoning, menneskerettigheter... Men ikke bar UD. Også andre departementer, organisasjoner, etater, næringsliv, myndigheter på alle nivåer.

8. Og dette gjelder jo i aller høyeste grad i forholdet til Russland. Norge har et tett og bredt forhold til Russland på både nasjonalt og regionalt nivå. Særlig i nord. Norges forhold til Russland har høyeste prioritet, gjennom nordområdepolitikken og barentssamarbeidet.

I barentssamarbeidet kan man særlig la seg imponere av folk-til-folk-samarbeidet. Dette er tillitsskapende, næringspolitikk og sikkerhetspolitikk på samme tid. Kompetanse og gjensidig forståelse bygges langsomt opp og skaper en basis for langsiktig samarbeid.

Egne erfaringer fra..... har vist meg hva kulturkunnskap betyr for bygging av tillit (og hva mangel på kulturell kompetanse kan føre til...):

- i kontraktsituasjoner i næringslivet
- i politiske møter
- i samarbeid mellom kulturaktører
- i møter mellom militære

I en konkret faglig situasjon er kjennskap til to kulturer uvurderlig.

9. Jeg konkluderer med at språk- og kulturkompetanse er helt sentralt – og at ingen kan konkurrere med de tokulturelle/tospråklige – i denne sammenheng personer med russisk bakgrunn i Norge. Disse er en fantastisk ressurs som må brukes i forholdet til Russland på alle nivåer.

10. Mangfold er en stor ressurs for samfunnet – også i forholdet til andre land. Vi må tilrettelegge for god bruk av kompetanse blant personer med innvandrerbakgrunn. Her har vi felles interesser, og vi må dra sammen.

Dette er norsk interessepolitikk (bl.a. i betydningen næringspolitikk og sikkerhetspolitikk) – og det er norsk integreringspolitikk.

Takk

Tromsø 27.5.08